

Л.В. ГУЦАЛЕНКО

К.е.н., доцент, завідувач кафедри аудиту та державного контролю

Вінницького національного аграрного університету

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ОБЛІКОВИХ СТАНДАРТІВ НА ОБЛІК ПРИБУТКІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Процеси приватизації, формування товарних і фінансових ринків, інтеграція економіки України у світову економічну систему привели до необхідності реформування системи бухгалтерського обліку і звітності та гармонізації її з міжнародними обліковими стандартами. Україна обрала практику застосування нових підходів до методології й організації бухгалтерського обліку й фінансової звітності, що сприяло поширенню зовнішньоекономічної діяльності та поглибленню співпраці з ЄС.

Особливе місце, теоретичне та практичне значення має реформа обліку фінансових результатів діяльності підприємств аграрної сфери.

Створення системи національних стандартів бухгалтерського обліку адекватних для застосування підприємствами аграрного сектору всіх форм власності, є складним та багатограним процесом, який потребує наукових підходів, теоретичного обґрунтування та можливості практичного застосування.

Методологічні засади обліку прибутків сформовано у МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 8 «Чистий прибуток або збиток за період, суттєві помилки та зміни в обліковій політиці», МСБО 12 «Податки на прибуток», МСБО 33 «Прибуток на акцію», МСБО 41 «Сільське господарство» а також у Постійному комітеті тлумачень (ПКТ) 3 «Виключення нереалізованих прибутків і збитків від операцій з асоційованими компаніями».

Ці стандарти слугували основою для розробки та впровадження в практичну облікову систему національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, якими визначаються методологічні засади формування

та облікового забезпечення фінансових результатів діяльності підприємств України. Наведемо порівняльну характеристику даних стандартів у таблиці 1.

Таблиця 1

МСБО та ПСБО, що забезпечують методологічні засади обліку прибутків

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку	Положення (стандарти) бухгалтерського обліку
МСБО 1 «Подання фінансових звітів»	П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
МСБО 8 «Чистий прибуток або збиток за період, суттєві помилки та зміни в обліковій політиці»	П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати»
МСБО 12 «Податки на прибуток»	П(С)БО 17 «Податок на прибуток»
МСБО 33 «Прибуток на акцію»	П(С)БО 24 «Прибуток на акцію»
МСБО 41 «Сільське господарство»	П(С)БО 30 «Біологічні активи»
ПКТ 3 «Виключення нереалізованих прибутків і збитків від операцій з асоційованими компаніями»	

Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» визначено, що МСФЗ можуть застосовувати на території України тільки опосередковано, шляхом видання на їх підставі національних нормативних актів в сфері нормативного регулювання бухгалтерського обліку і звітності.

Самі по собі МСФЗ для вітчизняних підприємств і бухгалтерів не породжують жодних юридичних наслідків. Застосування МСФЗ є справою суто добровільною, і навпаки, їх незастосування не викликає жодних правових наслідків для суб'єктів господарювання» [1, с.259].

На особливу увагу заслуговує П(С)БО 30 «Біологічні активи», навколо якого ведуться дискусії провідних учених – аграрників.

У науковій літературі цьому питанню присвячені праці С.Ф. Голова, М.Я. Дем'яненко, В.М. Жука, Г.Г. Кірейцева, М.М. Коцупатрого, В.Б. Моссаковського, М.Ф. Огійчука, Л.К. Сука та інших.

Недосконалий переклад деяких облікових стандартів та сліпе копіювання бухгалтерських принципів МСБО не є прийнятними для використання в

Україні, оскільки вирішальну роль в цьому відіграють правові відношення в країні.

Запропонована П(С)БО 30 методологія визначення фінансового результату від сільськогосподарської діяльності є не тільки складною за процедурами, а й необґрунтованою, виходячи з теоретичних концепцій визначення фінансових результатів виробничої діяльності. Разом із тим, методологія за МСБО 41 порівняно з П(С)БО 30 має кращу (хоча далеко не досконалу) теоретичну платформу врахування в результатах господарювання цінностей, які є важливими для економіки.

Порівнюючи МСБО 41 «Сільське господарство», П(С)БО 30 «Біологічні активи» та Австралійський стандарт бухгалтерського обліку 35 «Самостворювані та відновлювані активи» (АСБО 35) чітко простежуються відмінності між методиками визначення фінансових результатів сільськогосподарських підприємств.

За МСБО 41 та АСБО 35 прибуток визначають порівнянням доходу (справедливої вартості одержаної продукції при первісному визнанні та прибутків, які виникають від зміни справедливої вартості біологічних активів протягом звітного періоду) з витратами виробництва за елементами [3, с.185].

Порівняння порядку визначення доходу сільськогосподарських підприємств згідно з міжнародними стандартами дало змогу встановити істотні розбіжності між ними (табл. 2).

Таблиця 2

Відмінності методики визначення доходу сільськогосподарських підприємств згідно із стандартами бухгалтерського обліку

Стандарт	Методика визначення доходу
МСБО 41 «Сільське господарство»	Дохід як справедлива вартість одержаної продукції при первісному визнанні та як різниця у справедливій вартості довгострокових і поточних біологічних активів на початок і кінець звітного періоду
АСБО 35 «Самостворювані та відтворювані активи»	Дохід як справедлива вартість одержаної продукції за фактичними цінами реалізації та різниця у вартості біологічних активів на початок і кінець звітного

	періоду
П(С)БО 30 «Біологічні активи»	Дохід як виручка від реалізації продукції плюс інший операційний дохід до складу якого входять дохід (витрати) від первісного визнання продукції та різниця у вартості активів на початок і кінець звітного періоду

Джерело:[3, с.185].

Узагальнюючи вищевикладене можна дійти висновку, що між приведеними стандартами мають місце розбіжності, які неможна ігнорувати, оскільки вони впливають на достовірність визначення кінцевого фінансового результату діяльності сільськогосподарського підприємства.

Література:

1. Блейк Джон Европейский бухгалтерський учет / Джон Блейк, Ориол Амаат ; [пер. с англ.]. – М.: Информационно-издательский дом «Филинь», 1997. – 400 с.
2. Гуцаленко Л. В. Формування та облік фінансових результатів відповідно до П(С)БО 30 «Біологічні активи» / Л. В. Гуцаленко // Облік і фінанси АПК. – 2006. – № 11. – С. 96–99.
3. Моссаковський В. Б. Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в Україні : моногр. / В. Б. Моссаковський. – К. : Інтерпрекс ЛТД, 2009. – 326 с.